

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

25 päivänä tammikuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Asetus (EY) n° 44/2001 – 15 ja 16 artikla – Tuomioistuimen toimivalta kuluttajasopimusten alalla – Kuluttajan käsite – Sellaisten oikeuksien luovutus kuluttajien kesken, joihin voidaan vedota samaa elinkeinonharjoittajaa vastaan

Asiassa C-498/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Oberster Gerichtshof (ylin tuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 20.7.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 19.9.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Maximilian Schrems

vastaan

Facebook Ireland Limited,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit J. Malenovský, M. Safjan (esittelevä tuomari), D. Šváby ja M. Vilaras,

julkisasiamies: M. Bobek,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.7.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Maximilian Schrems, edustajinaan W. Proksch ja H. Hofmann, Rechtsanwälte,
- Facebook Ireland Limited, edustajinaan N. Pitkowitz, M. Foerster, ja K. Struckmann, Rechtsanwälte,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään G. Eberhard ja G. Kunnert,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze, R. Kanitz ja M. Hellmann,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään M. Figueiredo, L. Inez Fernandes ja S. Duarte Afonso,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Wilderspin ja M. Heller,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

kuultuaan julkisasiamiehen 14.11.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 15 ja 16 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Maximilian Schrems, jonka kotipaikka on Itävallassa, ja Facebook Ireland Limited, jonka kotipaikka on Irlannissa, ja jossa on esitetty vahvistamis-, kieltämis-, tiedonanto- ja tilitietovaatimuksia sekä vaatimus 4 000 euron määrän maksamisesta Schremsin ja seitsemän muun henkilön, jotka ovat luovuttaneet tälle näihin tileihin liittyvät oikeutensa, yksityisten Facebook-tilien osalta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 44/2001

- 3 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 8, 11 ja 13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(8) Tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvilla riita-asioilla on oltava liittymä niihin jäsenvaltioihin, joita asetus sitoo. Tuomioistuimen toimivaltaa koskevia yhteisiä sääntöjä olisi periaatteessa sovellettava, kun vastaajalla on kotipaikka jossakin näistä jäsenvaltioista.

--

(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.

--

(13) Vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimusten osalta heikompa osapuolta olisi suojeltava hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin mitä yleiset säännökset edellyttävät.”

- 4 Kyseisen asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.

2. Henkilöön, joka ei ole sen jäsenvaltion kansalainen, missä hänen kotipaikkansa on, sovelletaan samoja tuomioistuimen toimivaltaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä kuin tuon valtion omiin kansalaisiin.”

5 Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 4 jakso, jonka otsikko on ”Toimivalta kuluttajansuojaa koskeissa riita-asioissa”, sisältää 15–17 artiklan.

6 Tämän asetuksen 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kun asia koskee henkilön, jäljempänä ’kuluttaja’, sellaista tarkoitusta varten tekemää sopimusta, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei 4 artiklan ja 5 artiklan 5 kohdan säännöksistä muuta johdu,

a) jos sopimus koskee irtaimen kauppaa ja hinta on suoritettava maksuerissä, tai

b) jos sopimus koskee lainaa, joka on maksettava takaisin erissä, tai muuta luottoa, joka on tarkoitettu irtaimen tavaran kaupan rahoittamiseen, tai

c) kaikissa muissa tapauksissa, jos sopimus on tehty henkilön kanssa, joka harjoittaa kaupallista tai elinkeinotoimintaa siinä jäsenvaltiossa, missä kuluttajan kotipaikka on, tai joka millä keinoin tahansa suuntaa tällaista toimintaa kyseiseen jäsenvaltioon tai useisiin valtioihin kyseinen jäsenvaltio mukaan lukien, ja sopimus kuuluu kyseisen toiminnan piiriin.

2. Jos kuluttajan sopimuskumppanin kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, mutta hänellä on jäsenvaltiossa sivuliike, agenttuuri tai muu toimipaikka, katsotaan sopimuskumppanilla sivuliikkeen, agenttuurin tai muun toimipaikan toiminnasta aiheutuvien riitojen osalta olevan kotipaikka tuossa valtiossa.

3. Tämän jakson säännöksiä ei sovelleta kuljetussopimuksiin, yhteishintaan tarjottavia kuljetus- ja majoituspalvelujen yhdistelmiä lukuun ottamatta.”

7 Kyseisen asetuksen 16 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kuluttaja voi nostaa kanteen toista sopimuspuolta vastaan joko sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä tämän kotipaikka on, tai sen paikkakunnan tuomioistuimissa, missä kuluttajan kotipaikka on.

2. Toinen sopimuspuoli voi nostaa kanteen kuluttajaa vastaan ainoastaan sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä kuluttajan kotipaikka on.

3. Tämän artiklan säännökset eivät vaikuta oikeuteen nostaa vastakanne siinä tuomioistuimissa, jossa pääkanne on tämän jakson säännösten mukaisesti vireillä.”

8 Saman asetuksen 17 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän jakson säännöksistä voidaan poiketa sopimuksin ainoastaan, jos:

1) sopimus on tehty riidan syntymisen jälkeen, tai

2) sopimus antaa kuluttajalle oikeuden nostaa kanne muissa kuin tässä jaksossa tarkoitetuissa tuomioistuimissa, tai

3) kuluttajan ja hänen sopimuskumppaninsa kotipaikka tai asuinpaikka oli sopimusta tehtäessä samassa jäsenvaltiossa ja sopimuksessa on sovittu, että tuon jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia, jollei sellainen sopimus ole tuon jäsenvaltion lain mukaan kielletty.”

Asetus (EU) N:o 1215/2012

- 9 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) on kumottu asetus N:o 44/2001. Asetuksen N:o 1215/2012 66 artiklan 1 kohdan mukaan kyseistä asetusta sovelletaan kuitenkin vain oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille 10.1.2015 tai sen jälkeen.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 10 Schrems on käyttänyt Facebookin sosiaalista nettiverkosta vuodesta 2008 lähtien. Aluksi hän käytti tätä nettiverkosta ainoastaan yksityisiin tarkoituksiin väärällä nimellä. Hän on vuodesta 2010 lähtien käyttänyt Facebook-tiliä vain yksityiseen toimintaan, kuten valokuvien vaihtamiseen, keskustelemiseen ja postittamiseen noin 250 Facebook-ystävän kanssa. Kyseisellä tilillä hän kirjoittaa nimensä kyrillisin aakkosin estääkseen haut hänen nimellään. Hän on lisäksi avannut vuonna 2011 itse rekisteröimänsä ja laatimansa Facebook-sivun kertoakseen internetin käyttäjille toimistaan Facebook Irelandia vastaan, esitelmistään, osallistumisestaan paneelikeskusteluihin ja esiintymisistään tiedotusvälineissä sekä kerätäkseen lahjoituksia ja mainostaakseen kirjojaan.
- 11 Vuoden 2011 elokuusta lähtien Schrems on tehnyt Facebook Irelandista Irlannin tietosuojavaltuutetulle 23 kantelua, joista yhden perusteella pyydettiin ennakkoratkaisua unionin tuomioistuimelta (tuomio 6.10.2015, Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650).
- 12 Schrems on julkaissut kaksi kirjaa toiminnastaan oletettuja tietosuojan loukkauksia vastaan, pitänyt esitelmiä – joskus palkkiota vastaan – myös ammattimaisesti järjestetyissä tilaisuuksissa, rekisteröinyt lukuisia verkkosivuja, kuten blogeja, online-vetoomuksia ja sivuja, joilla kerätään joukkorahoitusta Facebook Irelandia vastaan vireille pantuja oikeudenkäyntejä varten. Hän on myös perustanut yhdistyksen tietosuojaa koskevan perusoikeuden täytäntöönpanemiseksi ja saanut useita palkintoja, ja yli 25 000 henkilöä ympäri maailman on luovuttanut oikeutensa hänelle, jotta niihin voidaan vedota nyt käsiteltävässä asiassa.
- 13 Schremsin perustama ja tietosuojan noudattamista ajava yhdistys ei tavoittele voittoa, ja yhdistyksen tarkoituksena on taata tietosuojaa koskevan perusoikeuden noudattaminen, tähän liittyvä tarpeellinen tiedottaminen ja tiedotusvälineissä tehtävä työ sekä asian tuominen poliittisten päättäjien tietoisuuteen. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea taloudellisesti yleisen edun mukaisia pilottioikeudenkäyntejä sellaisia yrityksiä vastaan, jotka mahdollisesti vaarantavat kyseisen perusoikeuden. Tarkoituksena on myös hankkia tarpeellista rahoitusta ja kerätä tätä varten lahjoituksia, hallinnoida niitä ja jakaa ne eteenpäin.
- 14 Schrems väittää lähinnä, että Facebook Ireland on rikkonut useita tietosuojaa koskevia säännöksiä, erityisesti Itävallan vuoden 2000 tietosuojalakia (Datenschutzgesetz 2000), Irlannin vuoden 1988 tietosuojalakia (Data protection Act 1988) tai yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 95/46/EY (EYVL 1995, L 281, s. 31).
- 15 Schrems esitti Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienissä (Wienin osavaltion siviilituomioistuin, Itävalta) yksityiskohtaisia vaatimuksia, jotka koskevat ensinnäkin sen vahvistamista, että Facebook Ireland on pelkkä palvelujen tarjoaja ja sen on noudatettava muiden antamia ohjeita tai että Facebook Irelandin on valvottava tietojen käsittelyä siltä osin kuin tietojen käsittely tapahtuu sen omiin tarpeisiin ja että käyttöehtoja koskevat sopimusehdot ovat pätemättömiä, toiseksi sen kieltämistä, että häntä koskevia tietoja käytetään sen omiin tarpeisiin tai kolmansien tarpeisiin, kolmanneksi tietoja häntä koskevien tietojen käyttämisestä, neljänneksi tilitietoja ja velvoittamista sopimusehtojen mukauttamiseen, vahingon korvaamiseen ja perusteettoman edun palauttamiseen.

- 16 Hän sanoo vetoavansa omiin oikeuksiinsa sekä samankaltaisiin oikeuksiin, jotka seitsemän muuta Facebook Irelandin sopimuskumppania, jotka ovat myös kuluttajia ja asuvat Itävallassa, Saksassa tai Intiassa, ovat luovuttaneet hänelle hänen Facebook Irelandia vastaan nostamaansa kannetta varten.
- 17 Schremsin mukaan kyseinen tuomioistuin on kansainvälisesti toimivaltainen asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti kuluttajan oikeuspaikkana.
- 18 Facebook Ireland esittää muun muassa oikeudenkäyntiväitteen, joka koskee kansainvälisen toimivallan puuttumista.
- 19 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien hylkäsi Schremsin kanteen sillä perusteella, että hän ei voi vedota kuluttajan oikeuspaikkaan, sillä hän käytti Facebookia myös ammatillisiin tarkoituksiin. Kyseisen tuomioistuimen mukaan oikeudenluovuttajan henkilökohtaisesta oikeuspaikasta ei voi tulla oikeudensaajan oikeuspaikkaa.
- 20 Schrems valitti ensimmäisen asteen tuomioistuimen ratkaisusta Oberlandesgericht Wieniin (Wienin osavaltion ylioikeus, Itävalta). Tämä muutti ratkaisua osittain. Se otti tutkittavaksi vaatimukset, jotka liittyvät Schremsin ja Facebook Irelandin välillä henkilökohtaisesti tehtyyn sopimukseen. Sen sijaan se hylkäsi valituksen siltä osin kuin se koski luovutettuja oikeuksia sillä perusteella, että kuluttajan oikeuspaikka on varattu pääasian kantajalle, joka vetoaa sitä itseään koskeviin väitteisiin. Näin ollen Schrems ei voinut vedota menestyksellisesti asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohdan toiseen osaan ajaessaan oikeudenluovuttajien vaatimuksia. Tämä tuomioistuin hylkäsi kuitenkin muilta osin Facebook Irelandin oikeudenkäyntiväitteet.
- 21 Kumpikin asianosainen on tehnyt tästä ratkaisusta revisiovalituksen Oberster Gerichtshofiin (ylin tuomioistuin, Itävalta).
- 22 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että jos Schrems katsotaan kuluttajaksi, menettely on saatettava vireille Wienissä. Sama koskee kaikkien Wienissä asuvien kuluttajien oikeuksiin liittyviä oikeudenkäyntejä. Facebook Irelandille ei aiheudu olennaisesti lisätyötä, jos kyseisessä oikeudenkäynnissä sitä vastaan vedotaan myös muihin luovutettuihin oikeuksiin.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kuitenkin, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa kysymykseen siitä, miltä osin kuluttaja, jolle muut kuluttajat luovuttavat oikeutensa niiden yhteistä täytäntöönpanoa varten, voi vedota kuluttajan oikeuspaikkaan, ei ole kuitenkaan mahdollista vastata vaadittavalla varmuudella.
- 24 Näissä olosuhteissa Oberster Gerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [asetuksen N:o 44/2001] 15 artiklaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu ’kuluttaja’ menettää tämän ominaisuuden, jos hän käytettyään jo pidempään yksityistä Facebook-tiliä oikeuksiensa täytäntöönpanoon liittyen julkaisee kirjoja, pitää silloin tällöin myös esitelmää palkkiota vastaan, ylläpitää internetsivuja, kerää lahjoituksia oikeuksien täytäntöönpanoa varten ja ottaa vastaan useiden kuluttajien hänelle luovuttamia oikeuksia sellaista sitoumusta vastaan, että nämä saavat rahallisen hyödyn oikeudenkäynnin mahdollisesta voittamisesta sen jälkeen, kun oikeudenkäyntikulut on vähennetty?
- 2) Onko asetuksen N:o 44/2001 16 artiklaa tulkittava siten, että kuluttaja voi jäsenvaltiossa kotipaikkansa tuomioistuimessa vedota samanaikaisesti omien kuluttajasopimukseen perustuvien oikeuksiensa kanssa myös sellaisten muiden kuluttajien samoihin seikkoihin perustuviin oikeuksiin, joilla on kotipaikka
- a) samassa jäsenvaltiossa,
 - b) toisessa jäsenvaltiossa tai

c) kolmannessa valtiossa,

jos kyseessä ovat oikeudet, jotka perustuvat saman vastaajan kanssa samassa oikeudellisessa asiayhteydessä tehtyihin kuluttajasopimuksiin, on luovutettu hänelle ja jos luovutustoimi ei liity kantajan elinkeinotoimintaan tai ammattiin vaan sillä pyritään oikeuksien yhteiseen täytäntöönpanoon?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 25 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko asetuksen N:o 44/2001 15 artiklaa tulkittava siten, että yksityisen Facebook-tilin käyttäjä ei menetä tässä artiklassa tarkoitettua ”kuluttajan” asemaa, kun hän julkaisee kirjoja, pitää esitelmiä, ylläpitää internetsivuja, kerää lahjoituksia ja ottaa vastaan useiden kuluttajien hänelle luovuttamia oikeuksia, jotta niihin vedotaan tuomioistuimessa.
- 26 Aluksi on syytä muistuttaa, että siltä osin kuin asetuksella N:o 44/2001 on korvattu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se oli muutettuna peräkkäisillä yleissopimuksilla uusien jäsenvaltioiden liittyessä kyseiseen yleissopimukseen, unionin tuomioistuimen tämän yleissopimuksen määräyksistä antama tulkinta pätee myös mainitun asetuksen säännösten osalta silloin, kun kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa ”vastaavan toisiaan” (tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), mikä on tilanne nyt.
- 27 Asetuksen N:o 44/2001 järjestelmässä yleinen periaate on vahvistettu sen 2 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan toimivaltaisia ovat sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa vastaajalla on kotipaikka. Poikkeuksena tästä periaatteesta on kyseisen säännöksen mukaan tyhjentävästi lueteltu tapaukset, joissa kanteen vastaajaa vastaan voidaan nostaa tai se on nostettava toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa. Näin ollen tästä yleisperiaatteesta poikkeavia toimivaltasääntöjä on tulkittava suppeasti, joten niitä ei voida tulkita niin, että mennään kyseisessä asetuksessa nimenomaisesti mainittuja tilanteita pidemmälle (ks. vastaavasti tuomio 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, 32 kohta).
- 28 Vaikka asetuksen N:o 44/2001 ja erityisesti sen 15 artiklan 1 kohdan käsitteitä on tulkittava itsenäisesti, ja tällöin perustana on käytettävä lähtökohtaisesti mainitun asetuksen järjestelmää ja tavoitteita, jotta taataan sen yhtenäinen soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa (tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), unionin lainsäätäjän kuluttajasopimusten alalla tavoittelemien päämäärien saavuttamisen sekä unionin oikeuden johdonmukaisuuden varmistamiseksi on otettava huomioon myös muihin unionin oikeuden säännöstöihin sisältyvä kuluttajan käsite (tuomio 5.12.2013, Vapenik, C-508/12, EU:C:2013:790, 25 kohta).
- 29 Unionin tuomioistuin on tältä osin täsmentänyt, että asetuksen N:o 44/2001 15 ja 16 artiklan mukaista kuluttajan käsitettä on tulkittava suppeasti ja perustana on käytettävä tämän henkilön asemaa määrättyssä sopimussuhteessa sopimuksen luonne ja tavoite huomioon ottaen eikä tämän henkilön subjektiivista tilannetta, koska henkilöä voidaan pitää tiettyjen toimien yhteydessä kuluttajana ja toisten toimien yhteydessä elinkeinonharjoittajana (ks. vastaavasti tuomio 3.7.1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, 16 kohta ja tuomio 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, 36 kohta).
- 30 Unionin tuomioistuin on tämän perusteella päätellyt, että mainitun asetuksen erityisjärjestelmää, joka koskee kuluttajan suojaamista heikompana osapuolena, sovelletaan vain sopimukseen, jotka eivät liity ammattiin tai elinkeinotoimintaan taikka niitä koskevaan tavoitteeseen ja jotka on tehty niistä

- riippumatta ja joiden ainoa tarkoitus on tyydyttää yksityishenkilön omia yksityiseen kulutukseen liittyviä tarpeita, sillä tämä suojaaminen ei ole perusteltua sellaisten sopimusten osalta, joiden tarkoitus liittyy ammattiin tai elinkeinotoimintaan (ks. vastaavasti tuomio 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, 36 kohta).
- 31 Asetuksen N:o 44/2001 15–17 artiklan erityistä toimivaltaa koskevia sääntöjä sovelletaan lähtökohtaisesti vain siinä tapauksessa, että sopimuspuolien välisen sopimuksen tarkoitus on muu kuin kyseessä olevan tavaran tai palvelun ammattiin tai elinkeinotoimintaan liittyvä käyttö (ks. vastaavasti tuomio 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, 37 kohta).
- 32 Erityisesti kun kyse on henkilöstä, joka tekee sopimuksen osittain ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvää tarkoitusta varten, jolloin siis tarkoitus on vain osittain hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittymätön, unionin tuomioistuin on todennut, että hän voi hyötyä näistä säännöksistä vain siinä tapauksessa, että mainittu sopimus liittyy kyseisen henkilön ammattiin tai elinkeinotoimintaan niin heikolla tavalla, että yhteyttä voidaan pitää toisarvoisena, jolloin sillä on vain vähäpätöinen tehtävä, kun otetaan huomioon se toimi kokonaisuutena, jota varten sopimus on tehty (ks. vastaavasti tuomio 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, 39 kohta).
- 33 Näiden periaatteiden valossa on tutkittava, eikö Facebook-tilin käyttäjä menetä asetuksen n:o 44/2001 15 artiklassa tarkoitettua kuluttajan asemaa nyt käsiteltävän asian olosuhteissa.
- 34 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee erityisesti, että Schrems käytti ensin vuosina 2008–2010 Facebook-tiliä, jonka hän oli avannut yksinomaan yksityisiin tarkoituksiin, kun taas vuodesta 2011 lähtien hän käytti myös Facebook-sivua.
- 35 Schremsin mukaan kyse on kahdesta erillisestä sopimuksesta, joista yksi koskee Facebook-sivua ja toinen Facebook-tiliä. Facebook Ireland taas väittää, että sekä Facebook-tili että Facebook-sivu sisältyvät yhteen ja samaan sopimussuhteeseen.
- 36 Vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on todettava, sitooko Schremsiä ja Facebook Irelandia tosiasiallisesti yksi sopimus vai useita sopimuksia, ja tehtävä tästä päätelmät kuluttajan aseman suhteen, on täsmennettävä, että edes mahdollinen Facebook-tilin ja Facebook-sivun välinen sopimukseen perustuva yhteys ei estä kyseisen aseman arvioimista tämän tuomion 29–32 kohdassa mainittujen periaatteiden valossa.
- 37 Tämän arvioinnin yhteydessä sen tämän tuomion 29 kohdassa mainitun vaatimuksen mukaisesti, joka liittyy asetuksen n:o 44/2001 15 artiklassa tarkoitettun kuluttajan käsitteen tulkitsemiseen suppeasti, sellaisten sähköisen sosiaalisen verkoston palvelujen osalta, joita on tarkoitus käyttää pitkäaikaisesti, on erityisesti otettava huomioon näiden palvelujen käytön myöhempi kehitys.
- 38 Tämä tulkinta merkitsee erityisesti sitä, että tällaisia palveluja käyttävä kantaja voi vedota kuluttajan asemaan ainoastaan, jos näiden palvelujen käyttäminen lähinnä muihin kuin ammattiin tai elinkeinotoimintaan liittyviin tarkoituksiin ei tämän jälkeen ole muuttunut käyttämiseksi lähinnä kyseisiin tarkoituksiin.
- 39 Koska sen sijaan kuluttajan käsite määritellään suhteessa elinkeinonharjoittajan käsitteeseen (ks. vastaavasti tuomio 3.7.1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, 16 kohta ja tuomio 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, 36 kohta) ja koska se ei riipu taidoista ja tiedoista, jotka kyseisellä henkilöllä on todellisuudessa (tuomio 3.9.2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, 21 kohta), asiantuntemus, jonka tämä henkilö voi saavuttaa kyseisten palvelujen alalla, tai hänen sitoumuksensa edustaa näiden palvelujen käyttäjien oikeuksia ja intressejä eivät kumpikaan ota häneltä pois asetuksen N:o 44/2001 15 artiklassa tarkoitettua kuluttajan asemaa.

- 40 Jos kuluttajan käsitettä tulkittaisiin siten, että tällainen toiminta jäisi sen ulkopuolelle, tällöin estettäisiin se, että kuluttajat voivat tehokkaasti puolustaa oikeuksiaan suhteessa sopimuskumppaneinaan oleviin ammatin- ja elinkeinonharjoittajiin, mukaan lukien henkilötietojen suojaan liittyviä oikeuksiaan. Tällainen tulkinta olisi sen SEUT 169 artiklan 1 kohdassa mainitun tavoitteen vastainen, joka on edistää kuluttajien oikeutta järjestäytyä etujensa valvomiseksi.
- 41 Kaiken edellä esitetyn valossa ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklaa on tulkittava siten, että yksityisen Facebook-tilin käyttäjä ei menetä tässä artiklassa tarkoitettua kuluttajan asemaa, kun hän julkaisee kirjoja, pitää esitelmiä, ylläpitää internetsivuja, kerää lahjoituksia ja ottaa vastaan useiden kuluttajien hänelle luovuttamia oikeuksia, jotta niihin vedotaan tuomioistuimessa.

Toinen kysymys

- 42 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, ettei sitä sovelleta kuluttajan kanteeseen, jolla tämä vetoaa sen alueen tuomioistuimessa, jossa hänellä on kotipaikka, omien oikeuksiensa lisäksi myös muiden sellaisten kuluttajien luovuttamiin oikeuksiin, joilla on kotipaikka samassa jäsenvaltiossa, muissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa valtioissa.
- 43 Aluksi on tärkeää muistuttaa, että asetuksen N:o 44/2001 II luvun 4 jaksossa olevat toimivaltasäännöt ovat poikkeus sekä kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetystä toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä, jonka mukaan toimivaltaisia ovat sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa vastaajan kotipaikka on, että siitä saman asetuksen 5 artiklan 1 alakohdassa annetusta säännöstä, joka koskee erityistä toimivaltaa sopimusasioissa ja jonka mukaan toimivaltainen on sen paikkakunnan tuomioistuin, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai on täytettävä. Näitä sääntöjä on siis välttämättä tulkittava suppeasti (ks. tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Unionin tuomioistuin on lisäksi jo todennut, että koska asetuksen N:o 44/2001 15 artiklalla ja sitä seuraavilla artikloilla luodun erityisjärjestelmän taustalla on tavoite suojata kuluttajaa, jonka oletetaan olevan taloudellisesti heikommassa asemassa ja oikeudellisesti vähemmän kokenut kuin sopimuskumppaninsa, kuluttajaa suojataan vain siltä osin kuin hän on henkilökohtaisesti oikeudenkäyntimenettelyn kantajana tai vastaajana. Näin ollen kantaja, joka ei ole itse kyseessä olevan kuluttajasopimuksen osapuoli, ei voi hyötyä kuluttajan oikeuspaikasta (ks. vastaavasti tuomio 19.1.1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1993:15, 18, 23 ja 24 kohta). Näiden toteamusten pitää päteä myös kuluttajaan, jolle on luovutettu muiden kuluttajien oikeuksia.
- 45 Kyseisen asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa annettuja sääntöjä, jotka liittyvät toimivaltaan kuluttajasopimuksia koskevissa asioissa, sovelletaan kyseisen säännöksen sanamuodon mukaan yksinomaan kuluttajan toista sopimuspuolta vastaan nostamaan kanteeseen, mikä välttämättä tarkoittaa sitä, että kuluttaja on tehnyt sopimuksen vastaajana olevan ammatin- tai elinkeinonharjoittajan kanssa (tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 32 kohta).
- 46 Edellytys, jonka mukaan kuluttajan ja vastaajana olevan ammatin- tai elinkeinonharjoittajan välillä on oltava sopimus, mahdollistaa toimivallan jakaantumisen ennustettavuuden takaamisen, mikä on yksi asetuksen N:o 44/2001 tavoitteista, kuten sen 11 perustelukappaleesta ilmenee.
- 47 Toisin kuin Schrems ja Itävallan ja Saksan hallitukset ovat tässä asiassa esittäneet, se, että luovutuksensaajana oleva kuluttaja voi joka tapauksessa nostaa kotipaikkansa tuomioistuimessa kanteen niiden oikeuksien nojalla, jotka hänellä on henkilökohtaisesti vastaajan kanssa tehdyn

sopimuksen perusteella ja jotka ovat vastaavat kuin hänelle luovutetut oikeudet, ei ole omiaan aiheuttamaan sitä, että viimeksi mainitut oikeudet kuuluisivat myös kyseisen tuomioistuimen toimivaltaan.

- 48 Kuten unionin tuomioistuin on todennut toisessa asiayhteydessä, saatavien luovuttaminen ei sellaisenaan vaikuta toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämiseen (tuomio 18.7.2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, 58 kohta ja tuomio 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, 35 kohta). Tästä seuraa, että muiden kuin asetuksessa N:o 44/2001 nimenomaisesti mainittujen tuomioistuinten toimivaltaa ei voida luoda keskittämällä useita oikeuksia yhdelle ainoalle kantajalle. Kuten julkisasiamies totesi lähinnä ratkaisuehdotuksensa 98 kohdassa, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella luovutuksella ei voida luoda oikeudensaajana olevalle kuluttajalle uutta erityistä oikeuspaikkaa.
- 49 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei sitä sovelleta kuluttajan kanteeseen, jolla tämä vetoaa sen alueen tuomioistuimessa, jossa hänellä on kotipaikka, omien oikeuksiensa lisäksi myös muiden sellaisten kuluttajien luovuttamiin oikeuksiin, joilla on kotipaikka samassa jäsenvaltiossa, muissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa valtioissa.

Oikeudenkäyntikulut

- 50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 15 artiklaa on tulkittava siten, että yksityisen Facebook-tilin käyttäjä ei menetä tässä artiklassa tarkoitettua kuluttajan asemaa, kun hän julkaisee kirjoja, pitää esitelmiä, ylläpitää internetsivuja, kerää lahjoituksia ja ottaa vastaan useiden kuluttajien hänelle luovuttamia oikeuksia, jotta niihin vedotaan tuomioistuimessa.**
- 2) Asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei sitä sovelleta kuluttajan kanteeseen, jolla tämä vetoaa sen alueen tuomioistuimessa, jossa hänellä on kotipaikka, omien oikeuksiensa lisäksi myös muiden sellaisten kuluttajien luovuttamiin oikeuksiin, joilla on kotipaikka samassa jäsenvaltiossa, muissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa valtioissa.**

Allekirjoitukset